

PROGRAMMA

09:50 **OPENING DOOR DE DAGVOORZITTER**

Prof.dr. Ramón J.L. Lindauer, hoogleraar Kinder- en Jeugdpsychiatrie AMC en kinder- en jeugdpsychiater/systeemtherapeut/TF-CBT-trainer/EMDR practitioner bij Levvel.

10:00 **TRAUMASENSITIEF ONDERWIJS: VEERKRACHT VERSTERKEN VAN LEERLINGEN ÉN LEERKRACHTEN**

Drs. Marthe Schneijderberg, GZ-psycholoog, MOC 't Kabouterhuis.

Toelichting

De belangstelling voor traumasensitief onderwijs neemt de laatste jaren enorm toe. Dit jaar verschijnt de herziene versie van het boek *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen*. Een praktisch handboek voor het basisonderwijs. Hiervoor zijn onderwijsprofessionals en leerlingen geïnterviewd over hun ervaringen met deze manier van lesgeven. Ook is met ervaringsdeskundigen op het gebied van kindermishandeling gesproken over hoe zij hun schooltijd beleefd hebben. In deze lezing komen de essentiële elementen van traumasensitief onderwijs aan bod en biedt de inbreng uit de praktijk handvatten om nog gericht de veerkracht van leerlingen én leerkrachten te helpen vergroten. Daarnaast geeft de lezing aanknopingspunten om andere professionals te inspireren zich ook te verdiepen in traumasensitief onderwijs.

10:45 **TOEPASSEN VAN EXPOSURE TECHNIEKEN BIJ KINDEREN EN JONGEREN MET PTSS**

Dr. Lotte Hendriks is GZ-psycholoog i.o. tot specialist en senior onderzoeker bij Pro Persona waar zij werkzaam is bij de afdelingen Overwaal (Expertisecentrum Angst, Dwang en PTSS) en de polikliniek Jeugd, daarnaast is zij als onderzoeker verbonden aan de Radboud Universiteit.

Toelichting

Er is ruime wetenschappelijke evidentie voor de effectiviteit van exposure technieken binnen de behandeling bij kinderen en jongeren met PTSS. Een behandeling bestaande uit exposure is dan ook niet voor niets één van de voorkeursbehandelingen in de behandelrichtlijn. In de dagelijkse praktijk krijgen kinderen en jongeren echter vaak geen exposure behandeling aangeboden. Daarnaast ontstaat, wanneer behandelaren hier wel voor kiezen, regelmatig twijfel over welke van de beschikbare behandelmethodes op het gebied van exposure nu het meest passend is.

In deze lezing staat Lotte Hendriks stil bij de meest recente wetenschappelijke inzichten op het gebied van de toepassing van exposure bij kinderen en jongeren als ook bij de therapeutische strategieën die uit deze inzichten volgen. Op het einde van de lezing kan je deze strategieën direct toepassen in jouw dagelijkse behandelpraktijk zodat je – los van de specifieke methode die je kiest – exposure technieken effectief in kan zetten.

11:30 **KOFFIE- EN THEEPAUZE**12:00 **TRAUMA FOCUS: BESTAAT SAMENHANG TUSSEN PTSS SYMPTOMEN BIJ KINDEREN EN BIJ HUN OUDERS?**

Drs. Jolanda Koster, Klinisch Psycholoog en psychotherapeut, Accare (kinder- en jeugdpsychiatrie). Werkzaam in Groningen bij team trauma- en persoonlijkheidsstoornissen. Voert tevens onderzoek uit op trauma gerelateerd gebied binnen gezinnen.

Drs. Femy Wanders, Klinisch Psycholoog en psychotherapeut, Accare. Tevens betrokken bij de ontwikkeling van KINGS (Kind in Gezond Systeem); een behandelprogramma voor gezinnen waarbij intergenerationele problematiek en interpersoonlijk trauma speelt.

Toelichting

Is de psychopathologie van het kind te behandelen door bij de ouders te kijken naar aansturende nare ervaringen die het gedrag van de ouders bepalen? En wat gebeurt er, als je de ouders gaat behandelen, met het gedrag van het kind?

Traumatische ervaringen hebben een negatieve invloed op het dagelijks welbevinden van kinderen en hun gezinnen en leiden vaak tot problemen op de lange termijn. Het vroeg herkennen en goed behandelen hiervan

kan veel winst opleveren, zowel voor de gezinnen zelf als voor de samenleving. In deze presentatie worden de voorlopige uitkomsten van research gericht op gezinnen, waar een kind een of meerdere traumatische ervaring heeft meegemaakt, gepresenteerd. Tevens gaan de sprekers in op de inhoud van de KINGS behandeling en op de meerwaarde die het behandelen van ouders heeft op (trauma) klachten van het kind.

12:45 LUNCHPAUZE

13:45 **TRAUMA EN PSYCHOSE: MECHANISMEN EN BEHANDEL TARGETS**

Dr. Tonnie Staring, klinisch psycholoog, psychotherapeut, VGCT supervisor en EMDR practitioner, Altrecht GGZ, afdeling ABC voor jongeren met psychose.

Toelichting

Trauma's meemaken vergroot het risico op latere psychose. Dr. Tonnie Staring presenteert onder andere hun recent, nog ongepubliceerd onderzoek waarin zowel onafhankelijke onderzoekers als de cliënten zelf de vele fenomenologische overeenkomsten van hun stemmen met voorgaande trauma's demonstreren. Ook is er wetenschappelijk veel nieuws over hoe trauma tot psychose leidt, zoals via hechtingsstijl, dissociatie, andersoortige vreemde zelfbelevingen, zelfwaardering, dopamine, en meer.

Die mechanismen kunnen relevante behandel targets zijn. Echter, oorzaken begrijpen geeft niet automatisch ook de beste oplossing voor klachten in het hier en nu. Want helaas wordt psychose zelf vaak, ondanks mede door trauma veroorzaakt, niet opgelost door trauma-therapie. Tonnie presenteert wel een nieuw model van Hardy en vd Berg omtrent hoe er in bredere psychosezorg aandacht en erkenning kan zijn voor trauma's en hun impact op de psychose.

14:30 THEEPAUZE

15:00 **WANNEER DE PUZZEL UIT ELKAAR VALT...**

Drs. Anne van den Ouwelant, Trainer in Trauma-Sensitieve Ondersteuning. Directeur van Trauma Company en Trauma International.

Toelichting

In deze interactieve presentatie legt drs. Anne van den Ouwelant aan de hand van symbolen op een heel praktische en heldere manier uit hoe onze hersenen en lichaam alles op alles zetten om te overleven tijdens traumatische ervaringen, wat de prijs is die we daarvoor betalen én wat we daarvan in ons werk kunnen terugzien bij getraumatiseerde kinderen, jongeren en volwassenen. Laat je aan de hand van praktische symbolen meevoeren in psycho-educatie over triggers en stressreacties en leer ook meteen waar je in de praktijk traumasensitief mee aan de slag kunt!

15:45 **RELATIONEEL TRAUMA, DE GEBROKEN SPIEGEL**

Drs. Marja Rexwinkel, klinisch psycholoog, psychoanalytisch psychotherapeut en Infant Mental Health specialist - DAIMH. Werkzaam als opleider bij MOC kabouterhuis en in de eigen praktijk OuderKindLijn.

Toelichting

De geboorte van een baby, activeert bij ouders herinneringen aan hoe de ouder zelf 'beouderd' is', de ghosts in the nursery (Fraiberg, 1987). Sommige ouders zien in de spiegel van hun eigen jeugd vooral herinneringen van pijn, machteloosheid en onverwerkte traumatische ervaringen. Veelal zijn die herinneringen zo pijnlijk dat ouders er juist niet aan herinnerd willen worden. Door allerlei reminders (de baby huilt driftig, slaapt niet, weigert de borst- of andere voeding, is onrustig, kijkt op een bepaalde manier) komen deze 'herinneringen' plotseling en ongewild naar boven komen en kunnen daarmee het ouderschap diepgaand beïnvloeden. In deze lezing gaat drs. Marja Rexwinkel in op relationeel trauma en de invloed daarvan op de ouder-kind interacties.

16:30 AFSLUITING DOOR DE DAGVOORZITTER